

Nader Onderzoek

Vleermuis Steenmarter

Huismus

Almelosestraat 26 Delden



Lobith, november 2023

Nader onderzoek Vleermuis Steenmarter Huismus

Almelosestraat 26 Delden



Lobith, 20 november 2023

Status:	Definitief
Opdrachtgever:	St. Twickel
Contactpersoon:	Dhr. J. Hulst
Uitgevoerd door:	Natuurbank Overijssel & Van der Molen Groenconsult Walhof 2 6915 AV Lobith Tel: (+31) 0316 – 54 23 32 Email: info@molengroen.nl Internet: www.molengroen.nl
Veldwerk:	P. Leemreise e.a., Natuurbank Overijssel
Rapportage :	P. Leemreise, J. van der Molen
Projectnummer:	23.021

Inhoud

1. Inleiding.....	6
2. Wettelijk kader.....	7
2.1 Soortbescherming.....	7
3. Gebiedsbeschrijving, ingreep en onderzoeksmethode	8
3.1 Gebiedsbeschrijving	8
3.2 Voorgenomen ingreep	8
3.3 Onderzoeksmethode	8
3.3.1 <i>Vleermuis</i>	8
3.3.2 <i>Steenmarter</i>	10
3.3.3 <i>Huismus</i>	11
4. Resultaten.....	12
4.1 <i>Vleermuis</i>	12
4.2 <i>Steenmarter</i>	12
4.3 <i>Huismus</i>	12
5. Consequentie Natuurwetgeving	13
5.1 <i>Vleermuis</i>	13
5.2 <i>Steenmarter</i>	13
5.3 <i>Huismus</i>	13
6. Conclusies.....	14
Literatuur.....	15
Bijlage 1: Foto-impressie	16

1. Inleiding

Stichting Twickel is eigenaar van de locatie Almeloestraat 26 in Delden, gemeente Hof van Twente, dit betreft de voormalige camping Westerholt. De aanwezige woning op het terrein wordt binnen afzienbare tijd gesloopt.

In 2019 is een quickscan flora en fauna uitgevoerd om te bepalen of er mogelijk beschermde natuurwaarden verloren zouden kunnen gaan tijdens deze werkzaamheden. Daaruit is gebleken dat vleermuizen, steenmarters en huismussen gebruik zouden kunnen maken van het pand.

Vleermuizen en steenmarters zijn beschermd in het kader van de Wet natuurbescherming. Nesten van huismus zijn jaarrond beschermd. Inzicht in de mogelijke gevolgen van de sloopwerkzaamheden op eventueel aanwezige gebouw bewonende vleermuizen, steenmarters en nesten van huismus in het kader van soortbescherming conform de Wet natuurbescherming is gewenst.

Stichting Twickel heeft Van der Molen Groenconsult opdracht gegeven voor het verrichten van het nader onderzoek naar gebouw bewonende vleermuizen, steenmarters en huismussen en de rapportage daarvan.

De voorliggende rapportage beschrijft de resultaten van het uitgevoerde nader onderzoek. Het betreft een beoordeling van de huidige aanwezigheid van vleermuizen, steenmarters en huismussen op de onderzoekslocatie en de te verwachten effecten van de voorgenomen werkzaamheden op deze beschermde soorten.

2. Wettelijk kader

De Wet natuurbescherming beschermt vanaf 1 januari 2017 Nederlandse natuurgebieden en planten- en diersoorten. Met deze wet worden de Europese natuurbeschermingsrichtlijnen (de Vogel- en Habitatrichtlijn) zo helder mogelijk geïmplementeerd. Het instrumentarium van de Wet natuurbescherming sluit aan op het omgevingsrecht en de toekomstige Omgevingswet.

Het slopen van de woning wordt in het kader van de Wet natuurbescherming aangemerkt als ‘handeling’.

Met de Wet natuurbescherming komt de bevoegdheid voor het verlenen van ontheffingen en vrijstellingen bij ruimtelijke ingrepen in principe bij de provincies te liggen. Daarmee is de provincie bevoegd gezag voor de toetsing van werkzaamheden en activiteiten (‘handelingen’) bij Natura 2000 gebieden (de gebiedsbeschermingsbepalingen) en dier- en plantensoorten (de soortenbeschermingsbepalingen). Alleen bij ruimtelijke ingrepen waarmee grote nationale belangen zijn gemoeid, is het Rijk bevoegd gezag.

Dit nader onderzoek heeft alleen betrekking op in het kader van de Wet natuurbescherming beschermde soorten, in dit geval gebouw bewonende vleermuizen, steenmarter en huismus. In dit hoofdstuk is daarom ook alleen de soortenbescherming uit de Wet natuurbescherming uitgelicht.

2.1 Soortbescherming

Het uitgangspunt van de Wet natuurbescherming is dat geen schade mag worden toegebracht aan beschermde dieren of planten, tenzij dit uitdrukkelijk is toegestaan. Dit betekent in de praktijk dat het gaat om het effect van de activiteiten op beschermde soorten.

Vaak gaan activiteiten en werkzaamheden en de bescherming van soorten prima samen. Soms is het echter onvermijdelijk dat schade wordt gedaan aan beschermde dieren en planten. In die situaties is het nodig dat vooraf bekeken wordt of hiervoor een vrijstelling geldt, of dat een ontheffing moet worden aangevraagd.

Het verschil tussen een vrijstelling en ontheffing is als volgt:

- Een vrijstelling is een uitzondering op een verbod. Deze geldt voor iedereen die aan de voorwaarden van de vrijstelling voldoet.
- Een ontheffing is een besluit waarbij in een individueel concreet geval een uitzondering op een wettelijk verbod wordt gemaakt.

De verbodsbepalingen voor vogels en Habitatrichtlijnsoorten in de Wet natuurbescherming sluiten vrijwel één op één aan bij de bepalingen uit de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn. De verbodsbepalingen zijn gericht op de bescherming van individuen van soorten. De drie criteria op grond waarvan van de verbodsbepalingen afgeweken kan worden, zijn eveneens uit deze twee richtlijnen overgenomen. Dat betekent dat de verbodsbepalingen niet overtreden mogen worden, tenzij men een ontheffing kan krijgen (het zogenoemde ‘nee, tenzij-principe’).

3. Gebiedsbeschrijving, ingreep en onderzoeksmethode

3.1 Gebiedsbeschrijving

Voor een beschrijving van het onderzoeksgebied inclusief foto's wordt verwezen naar de uitgevoerde quickscan flora en fauna uit 2019.

Na het uitvoeren van het onderzoek in 2019 zijn diverse vleermuiskasten en huismuiskasten opgehangen aan de bomen in de laan die naar de woning leidt. Ook in twee bomen vlakbij de woning en in één boom in de bosrand hangen in totaal drie vleermuiskasten. Verder zijn medio april 2023 twee huismustillen geplaatst tegen de bosrand achter de woning. Op de foto's in bijlage 1 is één en ander te zien.

3.2 Voorgenomen ingreep

De voorgenomen werkzaamheden bestaan uit het verwijderen van het aanwezige pand. De planning van de werkzaamheden is nog niet bekend.

3.3 Onderzoeksmethode

Iedere dier- en plantengroep heeft zijn eigen methode van inventarisatie om een zo goed mogelijk beeld te verkrijgen van de betekenis van het plangebied voor de betreffende soorten of groepen.

3.3.1 Vleermuis

Vleermuizen zijn zwaar beschermde soorten die onder Bijlage IV van de Habitatrichtlijn vallen. Vleermuizen kunnen over het algemeen worden ingedeeld in gebouwbewonende en boombewonende soorten, hoewel dit gedurende het jaar kan veranderen. Soorten die worden aangemerkt als gebouwbewoners zijn onder andere laatvlieger, meervleermuis en gewone dwergvleermuis. Deze soorten verblijven meestal in spouwmuren van gebouwen.

Vleermuis vrouwtjes vormen aan het begin van de zomer kraamkolonies in daarvoor geschikte verblijfplaatsen. Hier brengen ze hun jongen groot. Laatvliegers en gewone dwergvleermuizen leven hierbij meestal in groepen (kolonies) in de spouwmuren van gebouwen. Een soort als gewone grootvleermuis heeft een voorkeur voor grote open ruimtes zoals een kerkzolder.

Het vleermuisonderzoek is uitgevoerd op basis van het vleermuisprotocol 2021 van het Netwerk Groene Bureaus. Onderzoek uitgevoerd volgens dit protocol geeft de meeste zekerheid op voldoende onderbouwing van een eventuele ontheffingsaanvraag.

In dit protocol staat beschreven dat 75% van het projectgebied overzien moet kunnen worden bij avond-/nachtbezoeken in de kraam-/zomerperiode. Omdat de dieren bij het uitvliegen meteen wegvliegen, is deze richtlijn opgesteld, zodat het uitvliegen zo nauwkeurig mogelijk in kaart gebracht wordt. Tijdens de ochtend blijven vleermuizen een tijdje zwermen voor hun verblijfplaats voordat ze naar binnen gaan. Omdat het zwermen meer tijd in beslag neemt dan

het uitvliegen in de avond, kan een waarnemer in de nacht een groter gebied overzien door rond te lopen of te fietsen.

Volgens het vleermuisprotocol zijn in de kraamperiode twee veldbezoeken noodzakelijk. Afhankelijk van de soort moeten dit óf twee avondbezoeken zijn óf een avond- en een ochtendbezoek. Om een goed overzicht te krijgen van de kraam- en zomerverblijfplaatsen zijn twee avondbezoeken en één ochtendbezoek uitgevoerd. De veldbezoeken zijn uitgevoerd bij goed vleermuisweer: weinig wind, geen regen en een temperatuur van boven de 10 graden Celsius.

In de paarperiode wordt er, vanaf een uur na zonsondergang wanneer het volledig donker is, gezocht naar roepende vleermuizen die de hele nacht door roepen om vrouwtjes te lokken. Vleermuizen vliegen hierbij rondjes bij de verblijfplaats. Een roepende vleermuis betekent een paarverblijfplaats in het gebouw waar de vleermuis de hele tijd voor vliegt of vanuit roept.

De vleermuisinventarisaties zijn uitgevoerd met behulp van een Pettersson D240x batdetector. Dit apparaat zet de ultrasone geluiden van vleermuizen om in voor mensen hoorbare tonen. Tevens kunnen de geluiden vertraagd (time-expansion) worden opgenomen voor analyse achteraf, omdat sommige soorten moeilijk te determineren zijn in het veld. Het gebruik van een Pettersson D240x batdetector is conform de voorwaarden voor materiaalgebruik vanuit het Vleermuisprotocol. Wanneer op basis van frequentie, klank en ritme niet met 100% zekerheid de soort bepaald kon worden, is een opname gemaakt op een extern opname apparaat (type: Zoom H2n). Door de dieren ook zoveel mogelijk visueel waar te nemen is de determinatie geverifieerd en is het gedrag (en daarmee vaak de functie van het gebied) vastgesteld. Dit onderzoek is specifiek gericht op het in kaart brengen van verblijfplaatsen, soortsaanblijfsel en gebiedsgebruik. Tijdens het onderzoek is ook gebruik gemaakt van een warmtebeeldcamera (Pulsar Helion xp28). Een dergelijke camera is van grote meerwaarde bij het waarnemen van zwermende dieren tijdens het binnenvliegen, tijdens de baltsperiode en voor het waarnemen van vleermuizen met een extreem zachte sonar, zoals de gewone grootoorvleermuis.

Het onderzoek is opgezet om duidelijkheid te krijgen over de functie van de bebouwing in het onderzoeksgebied als verblijfplaats voor vleermuizen. Het onderzoek is afgestemd op het mogelijk voorkomen van alle gebouwbezonende soorten. De bebouwing lijkt geschikt als zomer-, kraam- en paarverblijfplaats. Gelet op de aard van de bebouwing, lijkt de bebouwing qua massa en hoogte, niet geschikt als (massa)winterverblijfplaats voor gewone dwergvleermuizen.

Het avondbezoek in de paarperiode is gestart vanaf een uur na zonsondergang. De avondbezoeken in de kraamperiode hebben plaatsgevonden vanaf een half uur voor zonsondergang tot ruim anderhalf uur na zonsondergang. Het ochtendbezoek heeft plaatsgevonden vanaf ruim 2 uur tot voor zonsopkomst.

De bezoeken in de kraamtijd zijn uitgevoerd door vier onderzoekers die tegelijkertijd aanwezig waren en onderling met elkaar in contact stonden middels een portfoon. Allen zijn ervaren veldbiologen met ervaring op het gebied van vleermuisonderzoek. Door een

strategische positie te kiezen in het plangebied, hadden de onderzoekers zicht op alle uitvliegende dieren. Tijdens het ochtendbezoek is vooral gelet op zwermgedrag nabij de verblijfplaats.

In totaal zijn vijf verschillende bezoeken aan het onderzoeksgebied gebracht. De bezoeken in juni en juli zijn uitgevoerd voor het in kaart brengen van kraam- en zomerverblijven, de bezoeken in augustus en september betroffen onderzoek naar paarverblijfplaatsen van gewone en ruige dwergvleermuis. Ondanks dat de gebouwen niet geschikt lijken als winterverblijfplaats voor gewone dwergvleermuis, is deze functie wel onderzocht. In tabel 1 zijn de bezoekdata en weersomstandigheden ten tijde van de veldbezoeken voor vleermuis weergegeven.

Bezoek	Datum	Tijd	Zon op/onder	Aantal onderzoekers	Doel	Weersomstandigheden (bewolking, temp, vocht, wind)
1	20-08-2022	23:50 – 02.00u	20:48u	1	Paarverblijf & winterverblijf	Bewolkt, 13°C, droog, 1-2 Bft
2	14-09-2022	00:00 – 02.00u	19:52u	1	Paarverblijf & winterverblijf	Bewolkt, 14°C, droog, windstil
3	03-06-2023	21:44 – 00:15u	21:47u	4	Zomerverblijf & kraamkolonie	Bewolkt, 18°C, droog, 1-2 Bft
4	22-06-2023	02:15 – 05:13u	05:13u	4	Zomerverblijf & kraamkolonie	Half bewolkt, 13°C, droog, windstil
5	10-07-2023	21:50 – 00:30u	21:53u	4	Zomerverblijf & kraamkolonie	Onbewolkt, 23°C, droog, windstil

Tabel 1. Bezoekdata en weersomstandigheden veldonderzoek vleermuis

3.3.2 Steenmarter

Steenmarters zijn vooral te vinden in de nabijheid van dorpen en boerderijen en inmiddels zelfs in grote steden. Een steenmarter heeft een voorkeur voor gebieden met kleinschalige landbouw, met oude schuren, heggen en geriefhoutbosjes. De steenmarter is een nachtdier dat van zonsondergang tot zonsopgang actief is. In de zomermaanden is hij soms ook 's ochtends vroeg op pad. Bij koud of stormachtig weer verlaat hij soms dagenlang zijn rustplek niet, terwijl regen geen belemmering voor hem vormt.

De steenmarter heeft binnen zijn leefgebied meerdere schuilplaatsen, die hij niet allemaal even frequent gebruikt. Dit kunnen bijvoorbeeld boomholtes, takkenhopen, dichte struwelen, zolders of kruipruimtes zijn. Maar ook spouwmuren of ruimten onder de dakbedekkingen. De steenmarter kan al door openingen van 5-6 cm kruipen om bij een schuilplaats te komen.

Schuwe en nachtactieve zoogdieren zoals steenmarters kunnen worden vastgesteld met behulp van een cameraval of wildcamera. Een relatief nieuw instrument om kleine marterachtigen te detecteren betreft een wildcamera die in een schuin afgesneden pvc buis is gemonteerd. Om uit te sluiten dat kleine marterachtigen in een gebied aanwezig is, dient de wildcamera in de pvc buis ten minste drie weken in het projectgebied te worden geplaatst (Veldman, Troost en Klink, 2021). Dit principe uit het protocol van provincie Overijssel is als leidraad gebruikt voor het camera-onderzoek naar steenmarter in de woning in het plangebied. Op 15 mei 2023 zijn twee cameravallen geplaatst in twee verschillende ruimten onder het dak aan beide zijden van het woonhuis, zie foto's in bijlage 1. Met deze camera's is gedurende ruim acht weken het gebruik van de woning door steenmarters geïnventariseerd.

3.3.3 Huismus

De nestplaats van huismus is in de regel gebonden aan bebouwing. Voor zijn voedsel is de huismus sterk afhankelijk van wat de mens hem al dan niet bewust biedt. Deze voedselbron moet continu aanwezig zijn. Huismussen zijn uitgesproken standvogels. Dit betekent dat ze zich - het hele jaar door - niet meer dan enkele honderden meters van de broedplaats verwijderen. De nestbouw begint al in maart. Ook buiten de broedperiode wordt aan het nest gebouwd en wordt het nest gebruikt als slaapplek.

Onderzoek naar nestplekken van huismus kan worden uitgevoerd in de periode 10 maart - 20 juni door inventarisatie van zingende dieren. In de periode half september – 1 maart kan huismusonderzoek plaatsvinden door het lichten van dakpannen.

De afwezigheid van broedende huismussen kan voldoende aannemelijk worden gemaakt als er gedurende minimaal 1 uur geen waarnemingen zijn verricht die duiden op de aanwezigheid van een nest- of rustplaats tijdens:

- twee gerichte veldbezoeken in de optimale periode 1 april tot en met 15 mei; of
- drie gerichte veldbezoeken in de periode 10 maart tot en met 20 juni waarvan minimaal één bezoek in de optimale periode heeft plaatsgevonden.

De inventarisatie moet bij voorkeur onder gunstige weersomstandigheden plaatsvinden, op geluidsluwe momenten, op momenten van de dag wanneer de meeste activiteit is waar te nemen en met een tussenperiode van minimaal tien dagen. In tabel 2 zijn de bezoekdata en weersomstandigheden ten tijde van de veldbezoeken voor huismus weergegeven.

Bezoek	Datum	Tijd	Weersomstandigheden (bewolking, temp, vocht, wind)
1	21-04-2023	12:00 – 13.30u	Zwaar bewolkt, 14°C, af en toe miezerregen, 1 Bft
2	03-05-2023	14:45 – 16:30u	Sluierbewolking, 15°C, droog en zonnig, 2 Bft
3	15-05-2023	10:45 – 12:15u	Heel licht bewolkt, 16°C, droog en zonnig, 2 Bft

Tabel 2. Bezoekdata en weersomstandigheden veldonderzoek huismus

4. Resultaten

4.1 Vleermuis

Tijdens alle bezoeken zijn foeragerende gewone dwergvleermuizen en een enkele keer is een foeragerende laatvlieger waargenomen nabij de beplanting buiten het plangebied. Er zijn geen vleermuizen waargenomen die enige verbondenheid vertoonden met de in het onderzoeksgebied aanwezige woning.

Er zijn geen vleermuizen waargenomen die een verblijfplaats in de woning in het onderzoeksgebied verlieten of binnen vlogen en er zijn geen baltsende gewone- of ruige dwergvleermuizen vastgesteld in het onderzoeksgebied.

De vleermuizen die rondom het onderzoeksgebied foerageerden, bezetten een verblijfplaats buiten het onderzoeksgebied. Deze dieren doken doorgaans ook vrij laat in de avond op, dat is een aanwijzing dat deze dieren buiten het onderzoeksgebied een verblijfplaats bezetten, omdat dieren die een verblijfplaats verlaten in het onderzoeksgebied, doorgaans direct gaan foerageren rond beplanting, in de directe omgeving van het onderzoeksgebied.

Tijdens het vleermuisonderzoek zijn geen andere beschermde waarden vastgesteld in het onderzoeksgebied.

4.2 Steenmarter

Eén cameraval was gericht op een plek in een loze ruimte onder het dak in het voorhuis van de woning, die leek te functioneren als een rustplek van steenmarter, zie foto 1 in bijlage 1. In de woning zijn veel loze ruimtes, nergens zijn sporen aangetroffen die duiden op aanwezigheid van steenmarter, zoals afgebeten veren, eierschalen, prooidieren, uitwerpselen, losgetrokken isolatie. Ook beide cameravallen hebben geen beelden van een steenmarter vastgelegd. De woning functioneert blijkbaar niet (meer) als verblijfplaats voor steenmarter.

4.3 Huismus

Tijdens geen van de veldbezoeken zijn huismussen aangetroffen, niet in of bij de woning en ook niet in of bij beide mussentillen.

Op 3 en 15 mei zijn respectievelijk twee en één paartje(s) boerenwaluw gezien. Tevens op 15 mei een witte kwikstaart en een paartje pimpelmees.

Op 15 mei is aanvullend onderzoek uitgevoerd naar amfibieën in beide kelders in de woning. Eén kelder bleek tamelijk nat, de ander was geheel droog. Er zijn geen amfibieën aangetroffen.

5. Consequentie Natuurwetgeving

In dit hoofdstuk wordt getoetst of het voorkomen van beschermde soorten consequenties heeft voor het uitvoeren van de voorgenomen werkzaamheden.

5.1 Vleermuis

Er zijn geen verblijfplaatsen van vleermuizen in de te slopen woning vastgesteld. Als gevolg van de voorgenomen ontwikkeling wordt geen vleermuis verstoord of gedood en wordt geen verblijfplaats negatief beïnvloed.

5.2 Steenmarter

Er zijn geen steenmarters waargenomen in de te slopen woning, door sloop ervan worden geen steenmarters verstoord en wordt geen verblijfplaats negatief beïnvloed.

5.3 Huismus

Er zijn geen huismussen aangetroffen in de te slopen woning. Sloop van deze woning heeft geen negatieve effecten op huismussen.

6. Conclusies

De Wet natuurbescherming is gericht op het duurzaam in stand houden van soorten in hun natuurlijk leefgebied. Niet alleen de instandhouding van verblijfplaatsen is van belang, maar ook de instandhouding van het leefgebied.

Er zijn geen beschermde soorten in de te slopen woning aangetroffen. Het slopen van de woning leidt niet tot overtreding van een verbodsbepaling uit de Wet natuurbescherming, onderdeel soortbescherming.

Er heeft geen ontheffing van de verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming aangevraagd te worden.

Literatuur

- Bolle H, 2021, Tauw, Nader onderzoek steenmarter, bunzing, hermelijn en wezel, 17 mei 2021
- Netwerk Groene Bureaus, Zoogdiervereniging (2021), Vleermuisprotocol 2021, januari 2021
- Veldman J, Troost C & Klink A, 2021, Provincie Overijssel, Brochure Soortenbescherming in Overijssel Bunzing, egel, hermelijn en wezel, februari 2021

www.rijksoverheid.nl
www.telmee.nl
www.google.nl/maps

Bijlage 1: Foto-impressie



Foto 1: Mogelijke rustplek steenmarter



Foto 2: Camerabeeld op mogelijke rustplek steenmarter

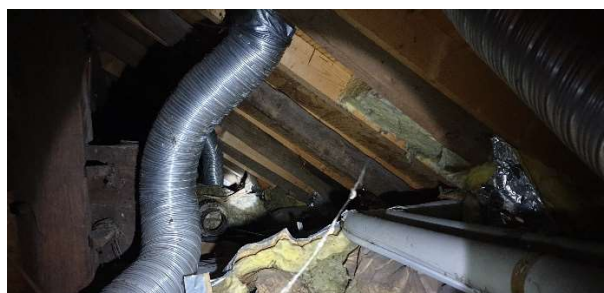


Foto 3: : Loze ruimte onder dak in voorhuis



Foto 4: Loze ruimte onder dak in achterhuis



Foto 5: Oostzijde woning



Foto 6: Westzijde woning



Foto 7: Vleermuiskasten aan laanbomen
(in rood kader)



Foto 8: Twee huismustillen



Foto 9: Detail huismustil